

Angående **Framtidens specialistsjuksköterska** - ny roll, nya möjligheter.

Betänkande av Utredningen om
specialistsjuksköterskeutbildning och vissa andra hälso-
och sjukvårdsutbildningar
SOU 2018:77

2019-02-26

Till Sveriges läkarförbund och utbildningsdepartementet

Remissvar från Svensk Förening för Akutsjukvård, SWESEM

Utredningens förslag

Utredningen konstaterar att sjuksköterskor efter en specialistutbildning varken får andra arbetsuppgifter, eller ens högre lön. Fortbildning för specialistsjuksköterskor är bristfällig och arbetsgivarna tar inte sitt ansvar. Vidare slår man fast att det finns ett gap inom såväl sluten- som öppenvård med bristande tillgänglighet till vård och delaktighet för patienten. Detta gap menar man skulle kunna fyllas av sjuksköterskor med utvidgat medicinskt ansvar, så kallade avancerade kliniska specialistsjuksköterskor, AKS. Dessa skulle ha en tvåårig specialistutbildning med inriktning inte bara på avancerad omvårdnad utan också på etiologi, patofysiologi och diagnostik. De skulle kunna göra självständiga medicinska bedömningar och också ha förskrivningsrätt för vissa läkemedel. Utredningen föreslår en grundläggande målbeskrivning, där lärosäten kan lägga till olika inriktningar.

I den nuvarande ordningen finns elva fasta inriktningar för specialistsjuksköterskor, där bland andra ambulanssjuksköterskeutbildningen ingår. Sedan 2013 finns en öppen inriktning, vilket innebär att lärosätena kan sätta samman egna specialistutbildningar. Akutsjukvård är den öppna inriktning som har haft flest programnybörjare. Utredningen menar att det bara är tre specialistutbildningar som i sig är en förutsättning för att arbeta inom just dessa verksamheter: anestesi, intensivvård och operation. Utbildningen inom dessa områden är inte något som ingår i grundutbildningen för sjuksköterskor, utan vägen in i yrket går via specialistutbildningen. Därför föreslår man att endast dessa tre ska finnas kvar som fasta specialistutbildningar, medan övriga inriktningar ska vara öppna, dvs beslutas av respektive lärosäte. Utredningen vill också att fristående kurser på lärosätet ska kunna användas för kvalitetssäkrad fortbildning.

Utredningen föreslår förändringar i patientsäkerhetsförordningen och patientsäkerhetslagen avseende att stärka kravet på fortbildning för avancerade kliniska specialistsjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor och specialistsjuksköterskor.

SWESEMs bedömning:

- om specialistutbildning akutsjuksköterska

SWESEM delar bilden av att specialistutbildningen för akutsjuksköterskor inte leder till mer avancerade uppgifter eller ansvar för patienter på akutmottagningen. En sjuksköterska med lång erfarenhet från arbete på akutmottagningen har ofta förvärvat kunskaper som i en del avseenden motsvarar dem som en specialistutbildning ger, vilket gör det orimligt att vissa uppgifter och

ansvar skulle förbehållas specialistsjuksköterskan. Specialistsjuksköterskor med annan inriktning är akutsjukvård arbetar också på akutmottagningen och kan ha andra specialistkunskaper som är värdefulla för verksamheten.

- om avancerade kliniska specialistsjuksköterskor, AKS

På en välfungerande akutmottagning är vistelsetiden kort och omvårdnadsbehovet begränsat. Specialistutbildningarna har också innehållit ett stort mått av medicinsk vetenskap, men inte fokuserat på medicinsk diagnostik eller procedurer och ingrepp. De akutmottagningar SWESEM känner till där sjuksköterskor självständigt handlägger patienter, med till exempel sårskador och mindre frakturer, har denna roll byggt på särskilda utbildningsinsatser på arbetsplatsen och inte specialistutbildningen i sig. Vi skulle välkomna en avancerad klinisk sjuksköterskeutbildning med inriktning mot akutsjukvård, liknande den modell som används i Storbritannien, där AKS arbetar och utbildas i nära samarbete med läkare och där medicinska kvaliteten överses av specialistläkare. Vi noterar besviket att AKS roll inom akutsjukvården endast nämns inom primärvården eller slutenvården. Liksom utredningen föreslår ser vi ett stort behov av fördjupande kurser inom framför allt medicinsk vetenskap, för att AKS ska kunna delegeras uppgifter som traditionellt utförts av läkare.

- om specialistutbildning ambulanssjuksköterska

Ambulanssjuksköterska är i nuläget en fast inriktning för specialistutbildning, som med utredningens förslag skulle bli en öppen sådan, upp till lärosätena att besluta om. SWESEM menar att detta är olyckligt. Ambulanssjukvården är en viktig del i den akuta vårdkedjan och för att vara medicinskt ansvarig där krävs goda medicinska kunskaper. Att det inte är krav på minst en specialistutbildad ambulanssjuksköterska i varje akutambulans beror på att det inte finns tillräckligt många för att bemanna så. För att upprätthålla god patientsäkerhet är detta dock ett rimligt krav och vi föreslår att ambulanssjukvård läggs till de tre föreslagna fasta specialiteterna. Precis som för övriga särskilda inriktningar utgör prehospitalt akut omhändertagande en specifik kompetens som inte ingår i grundutbildningen för sjuksköterskor. Eftersom endast få ambulansvårdgivare bemannar med två specialistutbildade ambulanssjuksköterskor, saknas möjligheten att lära sig av erfarna kolleger på det sätt man kan göra inom andra verksamheter. Detta motiverar ytterligare kravet på att den högst medicinskt ansvariga ska ha en specialistutbildning i ambulanssjukvård, på samma sätt som en anesthesi- eller operationssjuksköterska har därför avsedd utbildning.

I förlängningen ser vi en möjlighet för AKS med akutinriktning att göra medicinska prioriteringar prehospitalt och inte bara styra patienter till rätt vårdnivå, utan även slutbehandla patienter.

- om kraven på fortbildning

Avseende de förändringar som föreslås i patientsäkerhetsförordningen och patientsäkerhetslagen anser SWESEM att kraven på fortbildning inte ska vara förbehållna endast dessa yrkeskategorier, utan måste gälla all hälso- och sjukvårdspersonal, läkare inkluderat.

För SWESEMs styrelse genom

Katrin Hruska, specialist akutsjukvård

Arin Malkomian, specialist akutsjukvård, ordförande SWESEM

SWESEM, Svensk förening för akutsjukvård

Hemsida www.swesem.org

E-mail info@swesem.org